

Fra
La Naturen Leve
post@lanaturenleve.no

23.06.2020

Til
Norges Vassdrags- og Energidirektorat
nve@nve.no

& Kopimottakere per epost

OED

Birkenes kommune

Fylkesmannen i Agder

Agder Fylkeskommune

Motvind Norge v/ Eivind Mauland

Naturvernforbundet i Agder v/ Peder Johan Pedersen

FNF-Agder v/ Jorunn Haugen

Motvind Birkenes v/ Viggo Svendsen, Trond Harstad og Trygve Løland

Birkenes avis, Agderposten og Fædrelandsvennen

UTTALELSE TIL MTA-PLAN FOR ODDEHEIA OG BJELKEBERG VINDKRAFTVERK I BIRKENES KOMMUNE

Vi viser til Deres brev datert 25. mai 2020 vedr. søknader og planer fra RWE Wind Norway AB (RWE) for Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk og fra Agder Energi Nett (AEN) for Bjelkeberget koblingsstasjon, i Birkenes kommune. La Naturen Leve (LNL) gir med dette sin uttalelse til høringen på søknad om konsesjonspliktige endringer for vindkraftverket, samt MTA-/detaljplanen.

I uttalelsen påpeker vi vesentlige endringer i konsesjonsvilkår og svakheter og ber om at prosjektkonsesjon og konsekvensutredninger undergis ny behandling:

- **De negative effektene av utvidelse av konstruksjonene anses betydelig undervurdert i de KU-er som er vedlagt søknadene til utbygger.**
 - **Synligheten av vindturbiner, især med økte dimensjoner vil påvirke omgivelser i flere mils omkrets uten at dette framgår godt av planen. At ikke effekten av blinkende lys i turbintoppene nattetider er visualisert eller gitt seriøs omtale, anses svært krtikkverdig.**
 - **Store viktige friluftsområder og et vernet vassdrag grenser til det planlagte vindkraftanlegget, og de negative effektene økes betydelig i forhold til det som var forutsatt under konsesjonsbehandlingen**
 - **Forskning viser at økte dimensjoner på turbinvinger øker faren for påflyvning av fugl**
 - **Faren for iskast er høyst reell og er ikke gitt en seriøs utredning**
- **Ny kunnskap om negative effekter på det biologiske mangfoldet, og fugl og flaggermus især, har framkommet etter at den KU som lå til grunn for konsesjonsbehandlingen ble utarbeidet og behandlet.**

Det søkes om utsatte frister for gjennomføring av prosjektet, og i tråd med Stortingets krav av 19. juni i år om ferdigstillelse i overensstemmelse med konsesjonsvilkår forventer vi at søknad om utsettelse avvises.

Regjeringen har erkjent svakheter ved dagens konsesjonsbehandling og blant annet signalisert at hensynet til natur og biologisk mangfold skal ivaretas bedre, og har derfor nå har sendt en stortingsmelding på høring. En naturlig konsekvens av meldingens innhold vil være at disse hensyn vektlegges sterkere i denne MTA- og detaljplanen.

Tematisk uttalelse (følger oppbyggingen av utkast til MTA-planen)

Utvidelser i turbinenes størrelse og vingespenn

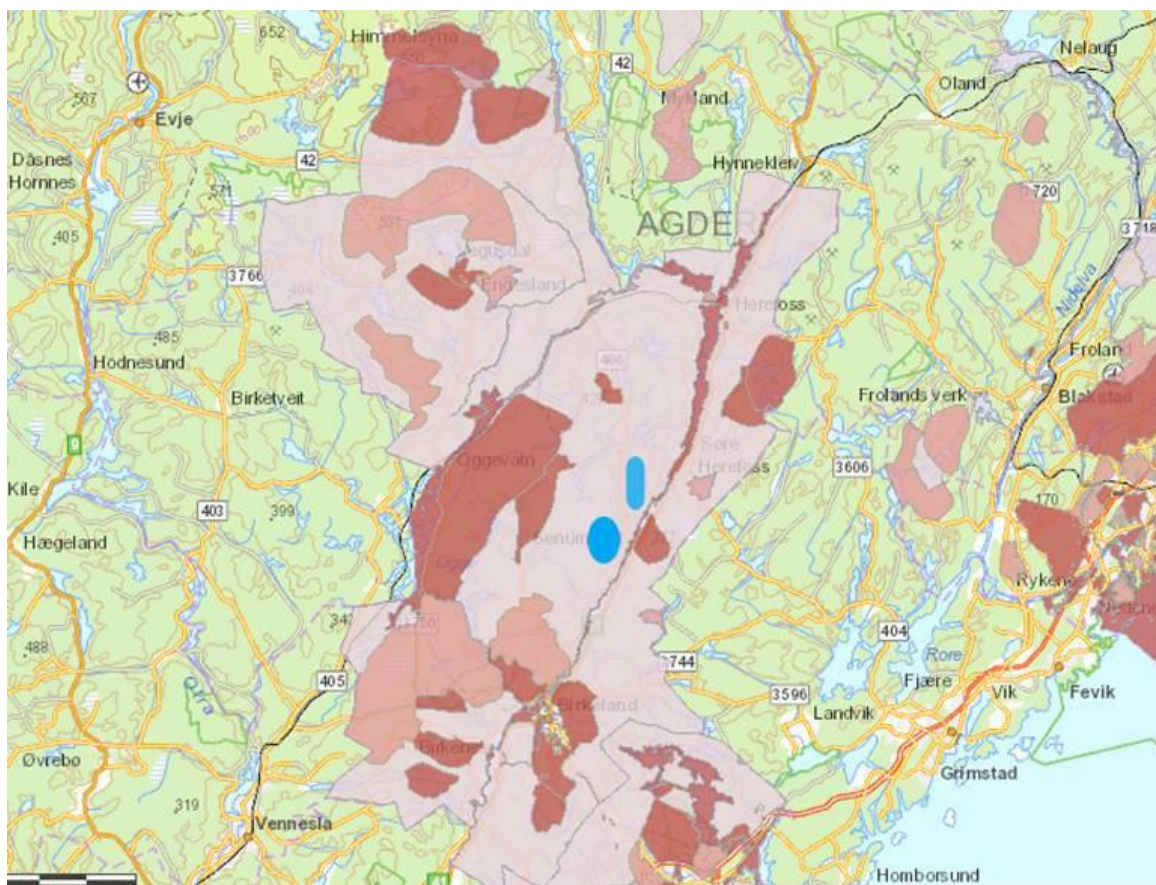
Selv om prosjektet nå er nedskalert fra 27 til 17 vindturbiner i forhold til det som var beskrevet i den konsesjonssøkte søknaden, vil turbinstørrelsen øke fra en totalhøyde på 175 meter til 220 meter og spennet på rotorbladene diameter vil øke med mellom 38 til 51 meter (viser til tabell 3 i MTA/Detaljplan for Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk).

Turbinenes påvirkning på landskap, bebyggelse og friluftsliv

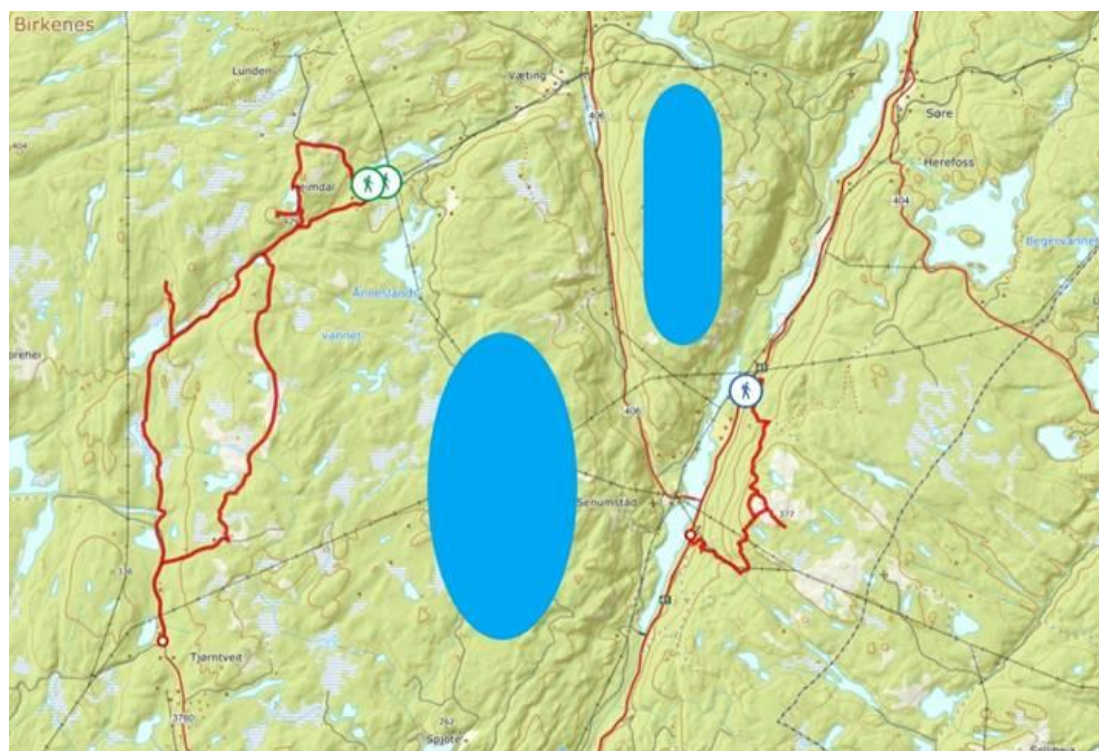
Vedlagt i høringsdokumentene følger en landskapsvurdering av nye layouts. Her står det at nytt layout i all hovedsak representerer en redusert visuell fjernvirkning sammenlignet med tidligere konsesjonssøkt utbyggingsløsning, mens den visuelle nærvirkningen øker med de større turbinene. La Naturen Leve mener snarere at de omsøkte endringene med økt vindturbinestørrelse og diameter på rotorbladene vil medføre store økte negative konsekvenser for landskapet, bebyggelse og viktige friluftslivsområder. Vi savner en vurdering av de virkninger de omsøkte endringene vil ha på disse temaer i influenssonen under pkt. 7.3 i MTA-/Detaljplanen. Den høyestliggende turbinen vil bli plassert på ca. 375 moh, hvilket nattestid vil gi blinkende lys opp til 520 moh med navhøyde 145 meter. Vi forstår at det også vil komme en lyskilde lenger ned på turbinen som turbinvingene må passere.

Synligheten til turbinene vil naturligvis økes betraktelig og det finnes ikke nærliggende fjell som vil skjerme innsyn inn i industriområdet. Sjøl ikke de oppdaterte visualiseringene av vindkraftverket gir et troverdig bilde av hvordan så høytravende turbiner vil fortone seg i bevegelse, eller hvordan turbinene vil framstå nattetider. I forbindelse med andre vindkraftanlegg har det blitt laget GIS-baserte animerte kartskisser som viser hvor store områder som får en synlig påvirkning av turbiner.

Det aller meste av influensområdet til Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk er områder med stor verdi for friluftsliv (viser til figur 1. og naturbase.no). Her finner vi blant annet Heimdal med turstier til utsiktspunktet Heimdalsknuten, Lillesand og omegn turistforening sin hytte Trottohytta, samt Buliheia/Joreidheia/Storehei/Lunseheia som er et stort og viktig turområde uten store naturinngrep. Også øst for planområdet finnes det turløyper og kartlagte friluftsområder, blant annet ved Rislåknuten som er et spesielt fjellplatå med utsikt i alle retninger (viser til figur 2. og ut.no).

Figur 1: Kartlagte friluftsområder i området ved Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk (avtegningen av planområdet er en ca. plassering ut fra oversiktskartet vedlagt i MTA/detaljplanen). Kilde: www.naturbase.no.

Figur 2: Turstier og turforslag i området ved Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk (avtegningen av planområdet er en ca. plassering ut fra oversiktskartet vedlagt i MTA/detaljplanen). Kilde: www.ut.no.

Faren for og tiltak mot iskast

De aktuelle områdene har normalt lange perioder der temperaturene kan svinge rundt nullpunktet og faren for danning av is på turbinbladene ville være betydelig. MTA- og Detaljplanen gir ingen utførlig beskrivelse av hvordan denne utfordringen vil kunne opptre, hvordan de kan skape sikkerhetsutfordringer eller forebygges. Vi minner om hvordan f. eks. Trysil kommune omtaler risikoen:

<https://www.trysil.kommune.no/tema/vindkraft/Sider/Farevarsel-ved-vindm%C3%B8llene.aspx>

Negativ effekt på fugl og flaggermus

Kartlegging av flaggermus er tatt opp i MTA/detaljplanen, samt i egen rapport som vedlegg. Det ble registrert ni av totalt tretten norske flaggarter. Av de ni artene er fem såkalte risikoarter som er sårbare i forhold til vindkraftverk (storflaggermus (VU), trollflaggermus (VU), skimmelflaggermus (NT), dvergflaggermus (LC) og nordflaggermus (LC)). Det er også foreslått antatt forflytningsruter og jaktområder av lokalt stor betydning for flaggermus, se figur 11 i kartleggingsrapporten for flaggermus. I samme rapport under pkt. 7.1 står det at kartleggingen innehar en del svakheter det er viktig å understreke, at det har blitt gjort en grov kartlegging med fokus på forekomst av flaggermus, og det anbefales at det etableres en overvåkning over konsekvens for flaggermus av prosjektet for å øke kunnskapsgrunnlaget. Vi viser til Miljødirektoratet sin sammenstilling om faggrunnlag og avbøtende tiltak for flaggermus som ble laget i forbindelse med arbeidet med Nasjonal ramme for vindkraft på land. Her står det under pkt. 4.4 om avbøtende tiltak at forundersøkelser er viktige for å se hvilke arter som i utgangspunktet bruker området, som grunnlag for å vurdere prosjektilpasninger og avbøtende tiltak. Under pkt. 4.4.2 om vindkraftverkets utforming står det at høye vindturbiner har vist seg å drepe flere flaggermus enn lave, og lengre rotorblad gir større risiko for ulykker i og med at de sveiper over et større areal. Enkelte typer varsellys og turbintyper har også vist seg å ha en tiltrekkende effekt for insekter. Vi mener at det må gjøres ytterligere undersøkelser av flaggermus i området, særlig med hensyn til at vindturbinene i MTA/detaljplanen er høyere og bredere enn konsesjonsgitt løsning.

I planområdet til Oddeheia er det avgrenset tre spillplasser for storfugl og tiur. For en av turbinene i på Oddeheia ligger avgrenset spillplass tett inntil planlagt turbin (viser til figur 39 i MTA-/detaljplan). Hønsefugl som storfugl og orrfugl har dårlig syn og er erfaringsmessig svært utsatte for å kolliderer med menneskeskapte lufthindringer. Graden av påvirkning på hønsefugl ved landbasert vindkraft er i stor grad basert på hvilken plassering tiltaket får. Storfugl og orrfugl er nært knyttet opp mot spesifikke habitater i skog, bl.a. leikplasser med sine dagleier utenfor og fuktdrag i skoglandskapet som gir både næring og skjul for artene i store deler av året, og plassering av en vindturbin tett inntil spillplassene på Oddeheia vil ha negative konsekvenser.

Det er også funnet fiskeørnlokalitet i influensområdet til vindkraftanlegget, og en gammel lokalitet for hubro ca. 900 meter fra planområdet. Under pkt. 5 i sammenstillingsrapporten av verdier og konsekvenser for naturmiljø ved bygging av Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk står det at det er noen usikkerheter om bruken av området til forflytninger og jaktsammenheng for viktig fuglearter som hubro, fiskeørn (og muligens kongeørn) som hekker utenfor planområdet. FNF Agder mener det er viktig at man ser på den samlede belastningen vindkraftverk i regionen kan ha på fuglelivet. En synteserapport fra 2017 i Sverige (Rapport 6740 «Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Syntesrapport») viser til undersøkelser hvor man har funnet høyere dødelighet blant fugl i vindkraftverk ved økt

størrelse av vindturbiner. Vi viser også til rapport om konsekvenser for fugler av endret utbyggingsløsning i forbindelse med høringen av MTA- og detaljplan for Skorveheia vindkraftverk, hvor det også vises til studier hvor det er funnet økende kollisjonsfare for fugler med økt størrelse på turbiner. La Naturen Leve krever - ber om at det gjøres ytterligere undersøkelser av områdets bruk for sårbare fuglearter i området, særlig med hensyn til at vindturbinene i MTA/detaljplanen er høyere og bredere enn konsesjonsgitt løsning.

Endringer sammenliknet med konsesjonssøkt prosjekt

Parallelt med at MTA-/Detaljplanen for Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk er sendt inn til NVE for behandling, har det blitt sendt en konsesjonsendringssøknad. MTA/Detaljplanen og konsesjonsendringssøknaden vil bli behandlet parallelt av NVE. MTA/Detaljplanen forutsetter en utbyggingsløsning i henhold til de omsøkte konsesjonsendringene:

- Utvidet planområde for vingesveip for to turbinpunkter på Bjelkeberg.
- Økt installert effekt fra 85 MW til 97,6 MW på grunn av større turbiner i forhold til omsøkt løsning.
- Endring av adkomstveg via Kjærestrom.
- Endret vegtrase for Lundeveien (ved Væting og, ved Ånnesland)
- Forlenget driftstid fra 25 til 30 år og utsatt frist for idriftsettelse fra 31.12.2021 til 31.12.2023
- Turbinetype i detaljplan i forhold til omsøkt utbyggingsløsning: endelig turbinvalg i prosjektet ikke tatt, men turbintypen som MTA/Detaljplanen har tatt utgangspunkt i, er på 5,3 – 5,5 MW med en rotorstørrelse på 158 m og en navhøyde på 141 m. Denne turbintypen har høyere tårn og lengre vinger enn den eksempelturbinen som ble lagt til grunn i konsesjonssøknaden. Samtidig som dimensjonene på turbinen har økt, har også antallet turbiner blitt redusert fra totalt 27 turbiner som ble omsøkt, til 17 turbiner som er foreslått i detaljplanen. Eksempelturbinen som ble lagt til grunn i konsesjonssøknaden, var en turbinetype med navhøyde på 119 m og rotordiameter på 112 m.

Stortinget vedtok 19. juni i år at gitte konsesjoner skal fullføres i tråd med gitte tidsbestemmelser, uten utsettelse. Det er i tråd med signaler energimyndighetene allerede har gitt. La Naturen Leve forventer at NVE hensyntar dette kravet og avviser utsettelse dersom MTA- og detaljplan vedtas.

La Naturen Leve

<https://lanaturenleve.no>

Marino J. Ask (sign.)
styreleder

Tor Punsvik (sign.)
styremedlem